

พระราชบัญญัติ

พนักงานอัยการ พุทธศักราช ๒๔๗๘

ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล

คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

(ตามประกาศประธานสภาผู้แทนราษฎร

ลงวันที่ ๒๐ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๗๘)

อาทิตย์ทิพอาภา

เจ้าพระยามรราช

เจ้าพระยาพิชเชนทรวโยธิน

ตราไว้ ณ วันที่ ๑ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๔๗๘

เป็นปีที่ ๒ ในรัชกาลปัจจุบัน

เล่ม ๕๒ หน้า ๑๓๔๔ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๔๗๘

โดยที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติว่า เป็นการสมควรที่จะ กำหนดอำนาจและหน้าที่พนักงานอัยการ กับทั้งการแต่งตั้งและจัดระเบียบการบังคับบัญชาพนักงานอัยการ

จึงมีพระบรมราชโองการให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดย คำแนะนำและยินยอมของสภาผู้แทนราษฎรดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า “พระราชบัญญัติ พนักงานอัยการ พุทธศักราช ๒๔๗๘”

มาตรา ๒ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๔๗๘ เป็นต้นไป

มาตรา ๓ ตั้งแต่วันใช้พระราชบัญญัตินี้สืบไป ให้ยกเลิกบรรดากฎหมาย กฎ และข้อบังคับอื่น ๆ ในส่วนที่มี บัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัตินี้ หรือซึ่งแย้งกับบทแห่ง พระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้บังคับบัญชา ราชการกรมอัยการ

“อธิบดี” หมายความว่า อธิบดีกรมอัยการ

ส่วนที่ ๑

การแต่งตั้งและจัดระเบียบการบังคับบัญชา

พนักงานอัยการ

มาตรา ๕ ให้มีพนักงานอัยการไว้เป็น ทนายแผ่นดิน
ประจำศาลชั้นต้น ทุกศาลตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม
สังกัดชั้นในกรมอัยการ

มาตรา ๖ การแต่งตั้ง ถอดถอน ปลด และย้ายพนักงาน
อัยการ ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการ
พลเรือนซึ่งใช้อยู่ในเวลานั้น และพระราชกฤษฎีกากำหนด
วิธีการคัดเลือกบุคคลเพื่อบรรจุตำแหน่งที่มี เหตุพิเศษใน
กรมอัยการซึ่งตราขึ้นตามความในพระราชบัญญัตินั้น และ
ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

การแต่งตั้งพนักงานอัยการจะต้องแต่งตั้งจากบุคคลที่
เป็นสมาชิกแห่งเนติบัณฑิตยสภาด้วย

มาตรา ๗ เมื่ออธิบดีเห็นว่าควรให้พนักงานอัยการ
ฝึกหัดผู้ใดดำเนินคดีในศาลได้ และเมื่ออธิบดีได้แจ้งให้
ศาลทราบแล้ว ให้พนักงานอัยการฝึกหัดผู้นั้นดำเนินคดี
ได้เช่นพนักงานอัยการ

มาตรา ๘ กระทรวงหรือทบวงหรือกรมใดประสงค์จะแต่งตั้งเจ้าพนักงานของกระทรวงหรือทบวงหรือกรมนั้นให้ดำเนินคดีแพ่งในศาลใดศาลหนึ่งหรือหลายศาล ซึ่งเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของกระทรวงหรือทบวงหรือกรมนั้นเป็นประจำหรือเฉพาะคดีใดคดีหนึ่ง เมื่ออธิบดีเห็นชอบในคุณสมบัติของเจ้าพนักงานผู้ซึ่งจะแต่งตั้ง และอธิบดีได้แจ้งไปยังกระทรวงยุติธรรมเพื่อแจ้งให้ศาลทราบแล้ว ก็ให้เจ้าพนักงานผู้นั้นมีอำนาจดำเนินคดีแทนกระทรวงหรือทบวงหรือกรมนั้นได้ตลอดถึงศาลอุทธรณ์และศาลฎีกา

เจ้าพนักงานผู้ที่จะดำเนินคดีแทนกระทรวงหรือทบวงหรือกรมตั้งว่ามาในวรรคก่อนได้ ต้องเป็นเนติบัณฑิตหรือได้รับปริญญาตรีหรือปริญญาโทในต่างประเทศที่เนติบัณฑิตยสภายอมรับว่า เสมอด้วยประกาศนียบัตรเนติบัณฑิต และเป็นสมาชิกแห่งเนติบัณฑิตยสภา

มาตรา ๙ อำนาจและหน้าที่ของอาญาบาลรถไฟ ให้คงเป็นไปตามพระราชบัญญัติจัดวางการรถไฟ และทางหลวง พ.ศ. ๒๔๖๔ มาตรา ๑๒ อนุมาตรา ๔ และไม่อยู่ในบังคับมาตรา ๘ และมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัตินี้

วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๔๗๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๒ หน้า ๑๓๔๗

มาตรา ๑๐ เมื่อรัฐมนตรีเห็นว่าพนักงานอัยการซึ่งรับราชการประจำไม่พอแก่การงาน หรือด้วยเหตุอันเห็นสมควรประการอื่น รัฐมนตรีจะแต่งตั้งผู้ซึ่งมีคุณสมบัติตามความในมาตรา ๖ หรือผู้เคยมีความชำนาญในการว่าความมาแล้ว ก่อนใช้พระราชบัญญัตินี้ เป็นพนักงานอัยการสมทบด้วยความยินยอมของผู้นั้นให้ช่วยราชการชั่วคราวเท่าใดก็ได้

การแต่งตั้งตามความในมาตรานี้ เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ผู้ได้รับแต่งตั้งมีอำนาจและหน้าที่เหมือนพนักงานอัยการ และให้เรียกว่า "พนักงานอัยการสมทบ"

ในการปฏิบัติราชการ ให้ถือว่าพนักงานอัยการสมทรมีฐานะเป็นอัยการผู้ช่วย ตามความในพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๑๑ ในทุกท้องที่ที่ตั้งศาลจังหวัด ให้มีพนักงานอัยการนายหนึ่งหรือหลายนายแล้วแต่รัฐมนตรีจะเห็นสมควร ถ้ามีพนักงานอัยการมากกว่านายหนึ่ง ให้รัฐมนตรีแต่งตั้งให้เป็นหัวหน้านายหนึ่ง เรียกว่า "อัยการจังหวัด" นอกนั้นให้เป็นผู้ช่วย เรียกว่า "อัยการผู้ช่วย"

มาตรา ๑๒ ในจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรี ให้พนักงานอัยการประจำกรมอัยการเป็นพนักงานอัยการประจำศาลชั้นต้นทุกศาล และให้หัวหน้ากองคดีเป็นหัวหน้า

มาตรา ๑๓ ในทุกท้องที่ที่ตั้งศาลแขวง ให้มีพนักงานอัยการนายหนึ่งหรือหลายนายแล้วแต่รัฐมนตรีจะเห็นสมควร ถ้ามีพนักงานอัยการมากกว่านายหนึ่ง ให้รัฐมนตรีแต่งตั้งให้เป็นหัวหน้านายหนึ่ง นอกนั้นเป็นผู้ช่วย

มาตรา ๑๔ ในการปฏิบัติราชการนอกจากการใช้อำนาจหรือกระทำหน้าที่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาหรือกฎหมายอื่น ให้อัยการจังหวัด อัยการผู้ช่วย และอัยการประจำศาลแขวงฟังบังคับบัญชาข้าหลวงประจำจังหวัดหรือผู้ทำการแทน แต่ทั้งนี้ไม่ลบล้างอำนาจของอธิบดีหรือผู้ทำการแทนอธิบดี

มาตรา ๑๕ รัฐมนตรีมีอำนาจทำคำสั่งให้อัยการจังหวัดหรืออัยการผู้ช่วย หรืออัยการประจำศาลแขวง ทำหน้าที่อื่นใดนอกจากหน้าที่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและกฎหมายอื่น

คำสั่งนั้นจะเป็นคำสั่งณะเพาะเรื่อง หรือจะวางเป็นระเบียบไว้ให้อัยการจังหวัดหรืออัยการผู้ช่วยหรืออัยการประจำศาลแขวง ทำหน้าที่อย่างใดซึ่งรัฐมนตรีเห็นว่าไม่ขัดต่องานในหน้าที่หรือไม่ทำให้งานในหน้าที่เสื่อมทรามก็ได้

มาตรา ๑๖ ให้อัยการผู้ช่วย และอัยการประจำศาลแขวงพึงบังคับบัญชาอัยการจังหวัด

ในกรณีดังต่อไปนี้ อัยการผู้ช่วยต้องได้รับความเห็นชอบจากอัยการจังหวัดหรือผู้ทำการแทนก่อน จึงให้ปฏิบัติได้

(๑) การทำคำสั่งให้ฟ้องหรือไม่ฟ้องผู้ต้องหา

(๒) การถอนฟ้องหรือถอนอุทธรณ์หรือถอนฎีกา

(๓) การไม่อุทธรณ์

(๔) การไม่ฎีกาในคดีที่ศาลอุทธรณ์กลับหรือเปลี่ยนแก้คำตัดสินศาลชั้นต้นในทางที่เป็นคุณแก่จำเลย

มาตรา ๑๗ ถ้าอัยการประจำศาลแขวงใดมีผู้ช่วย การปฏิบัติราชการในระหว่างหัวหน้ากับผู้ช่วยนั้นให้นำมาตรา ๑๖ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๔ การปฏิบัติราชการในระหว่างหัวหน้ากองคดี กับพนักงานอัยการประจำกรมอัยการ ให้นำมาตรา ๑๖ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

แต่ถ้าหัวหน้ากองคดีเห็นสมควรและได้รับอนุญาตจากอธิบดีแล้ว จะออกคำสั่งยกเว้นมิให้พนักงานอัยการประจำกรมอัยการคนหนึ่งคนใดต้องรับความเห็นชอบในการปฏิบัติการดังระบุไว้ในมาตรา ๑๖ วรรค ๒ ก็ได้

ส่วนที่ ๒

อำนาจและหน้าที่พนักงานอัยการ

มาตรา ๑๕ พนักงานอัยการมีอำนาจและหน้าที่ ดังนี้

(๑) ในคดีอาญา มีอำนาจและหน้าที่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและตามกฎหมายอื่นซึ่งบัญญัติว่าเป็นอำนาจและหน้าที่ของกรมอัยการหรือพนักงานอัยการ

(๒) ในคดีแพ่ง มีอำนาจและหน้าที่ดำเนินคดีแทนรัฐบาลในศาลทั้งปวง กับมีอำนาจและหน้าที่ตามกฎหมายอื่นซึ่งบัญญัติว่า เป็นอำนาจ และหน้าที่ ของกรมอัยการหรือพนักงานอัยการ

(๓) ในคดีแพ่งหรืออาญาซึ่งข้าราชการถูกฟ้องในเรื่อง การที่ได้ทำไปตามหน้าที่ราชการ เมื่อเห็นสมควรพนักงาน อัยการจะรับแก้คดีต่างก็ได้

(๔) ในคดีที่เทศบาลเป็นโจทก์หรือเป็นจำเลย ซึ่ง มิใช่เป็นคดีที่พิพาทกับรัฐบาลนั้น เมื่อพนักงานอัยการ เห็นสมควรจะรับว่าต่างหรือแก้ต่างเทศบาลก็ได้

(๕) ในคดีที่ราษฎรผู้หนึ่งผู้ใดฟ้องเองไม่ได้โดยกฎหมาย ห้าม เมื่อเห็นสมควร พนักงานอัยการมีอำนาจเป็นโจทก์ได้

(๖) ในคดีที่ศาลชั้นต้นลงโทษบุคคลผู้ใดโดยลำพัง ถ้า ศาลอุทธรณ์พิพากษาให้ปล่อยผู้นั้น เมื่อพนักงานอัยการ เห็นสมควรจะฎีกาก็ได้

มาตรา ๒๐ ภายใต้บังคับแห่งมาตรา ๑๘ อธิบดีและ ผู้ช่วยอธิบดีมีอำนาจดำเนินคดีในศาลตาม พระธรรมนูญศาล ยุติธรรมได้ทุกศาล พนักงานอัยการผู้อื่นมีอำนาจดำเนิน คดีได้เฉพาะในศาลแห่งจังหวัดที่พนักงานอัยการผู้นั้นรับ ราชการประจำ เว้นแต่

(๑) เมื่ออธิบดีหรือผู้ทำการแทนได้มีคำสั่งให้พนักงาน อัยการซึ่งรับราชการประจำในท้องที่หนึ่งไปช่วยราชการใน

อีกท้องที่หนึ่งชั่วคราว หรือให้ไปดำเนินคดีใดณะเพาะเรื่อง และอธิบดีหรือผู้ทำการแทนได้แจ้งให้ศาลแห่งท้องที่นั้นทราบ แล้ว พนักงานอัยการผู้นั้นมีอำนาจดำเนินคดีในศาลนั้น ได้ตลอดถึงศาลอุทธรณ์และศาลฎีกา

(๒) เมื่อคดีที่พนักงานอัยการได้ดำเนินไว้ในศาลชั้นต้นขึ้นมาพิจารณาถึงศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกา พนักงานอัยการผู้ดำเนินคดีนั้น หรือพนักงานอัยการผู้อื่น ซึ่งรับราชการประจำในท้องที่เดียวกัน หรือพนักงานอัยการประจำกรมอัยการ มีอำนาจดำเนินคดีในศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาได้

(๓) ในคดีที่ศาลส่งประเด็นไปสืบพยานยังศาลอื่น พนักงานอัยการประจำศาลนั้นหรือพนักงานอัยการผู้ดำเนินคดีนั้นมาแต่ต้น หรือพนักงานอัยการซึ่งรับราชการประจำในท้องที่เดียวกัน มีอำนาจดำเนินคดีนั้นในศาลที่สืบพยานตามประเด็นนั้นได้

มาตรา ๒๑ ในการปฏิบัติหน้าที่ราชการตามกฎหมาย พนักงานอัยการมีอำนาจออกหมายเรียกบุคคลใด ๆ นอกจากพยานของคู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง เว้นแต่คู่ความฝ่ายนั้น

ยินยอมทั้งนี้เฉพาะในคดีที่ต้องตั้งต้นที่พนักงานอัยการและ
อาจให้สาบานหรือปฏิญาณตัวให้การต่อพนักงานอัยการได้

มาตรา ๒๒ ในการออกหมายเรียกตามความในมาตรา ๒๑
ให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
มาตรา ๕๓ มาตรา ๕๔ มาตรา ๕๕ และมาตรา ๕๖ มาใช้
บังคับโดยอนุโลม

ส่วนที่ ๓

บทบัญญัติเฉพาะกาล

มาตรา ๒๓ เจ้าพนักงานสำหรับทำหน้าที่ดำเนิน คดีใน
ทางแพ่งแทนกระทรวงหรือทบวงหรือกรมตามมาตรา ๗ ที่มี
อยู่ในวันใช้พระราชบัญญัตินี้ ไม่อยู่ในบังคับแห่งมาตรา ๘
วรรค ๒ แต่ให้จัดการให้เป็นไปตามมาตรา ๘ วรรคต้น
ภายในกำหนดสามสิบวัน

มาตรา ๒๔ ภายในกำหนดหนึ่งปีนับแต่วันใช้พระราช
บัญญัตินี้ ให้มีเจ้าหน้าที่ตำรวจทำหน้าที่เป็นพนักงานอัย
การเรียกว่า อัยการตำรวจประจำศาลแขวงในจังหวัด
พระนครและจังหวัดธนบุรี มีอำนาจและหน้าที่ซึ่งบัญญัติไว้
ว่าเป็นอำนาจและหน้าที่ของพนักงานอัยการตามประมวล

กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในคดีอาญาซึ่งอยู่ในอำนาจ
ของศาลแขวงในจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรี

การแต่งตั้ง ถอดถอน ปลดและย้ายอัยการตำรวจ ให้
เป็นไปตามบทกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลานี้ และพระราชบัญญัติ
นี้โดยอนุโลม และให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ให้รัฐมนตรีแต่งตั้งอัยการตำรวจให้เป็นหัวหน้านาย
หนึ่ง นอกนั้นเป็นผู้ช่วย

การปฏิบัติราชการในระหว่างหัวหน้าอัยการตำรวจกับ
ผู้ช่วย ให้นำมาตรา ๑๖ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ส่วนที่ ๔

การรักษาพระราชบัญญัติ

มาตรา ๒๕ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมี
หน้าที่รักษาการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มี
อำนาจออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราช
บัญญัตินี้

กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา
แล้ว ให้ใช้บังคับได้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

(ตามมติคณะรัฐมนตรี)

นิติศาสตร์ไพศาลย์

รัฐมนตรี